

PM 2011:145 RI (Dnr 200-817/2010)

Behovet av transparenta anvisningar för konkurrensutsättningen för att tydliggöra de verkliga konsekvenserna för personalen och brukarna

Skrivelse från Ann-Margarethe Livh (V)

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Skrivelse från Ann-Margarethe Livh (V) om ”Behovet av transparenta anvisningar för konkurrensutsättningen för att tydliggöra de verkliga konsekvenserna för personalen och brukarna” anses besvarad med vad som sagts i denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

Ann-Margarethe Livh (V) föreslår i en skrivelse den 31 mars 2010 att kommunstyrelsen ger stadsledningskontoret i uppdrag att se över anvisningarna för konkurrensutsättning och komplettera dem med krav på en risk- och sårbarhetsanalys utifrån såväl ett personal- som brukarperspektiv.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret delar uppfattningen att det är viktigt med en grundlig analys inför beslut om konkurrensutsättning av verksamhet. Stadsledningskontoret bedömer dock att det inte är nödvändigt att komplettera anvisningarna med krav på en särskild risk- och sårbarhetsanalys.

Mina synpunkter

Konsekvenser av beslut om konkurrensutsättning behandlas, precis som vid andra överväganden, genom en grundlig beredning av respektive beslutsärende och vid framtagandet av nämndernas aktivitetsplaner. Vikten av ett grundligt förarbete inför upphandlingar är något som redan idag lyfts fram i anvisningarna, och vilka arbetsrättsliga förutsättningar som gäller för medarbetare vid övergång av verksamhet finns klargjort i ett cirkulär.

Jag anser att en nyckelfråga är att genom involvering av brukare, medarbetare och fackliga organisationer, tillse att de förutsättningar som gäller vid verksamhetsövergång är kommunicerade och tydliggjorda för alla berörda parter. På detta sätt mini-

meras risken för att eventuella konsekvenser av beslutet inte upplevs som kända efter att beslut tagits.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Skrivelse från Ann-Margarethe Livh (V) om ”Behovet av transparenta anvisningar för konkurrensutsättningen för att tydliggöra de verkliga konsekvenserna för personalen och brukarna” anses besvarad med vad som sagts i denna promemoria.

Stockholm den 6 oktober 2011

STEN NORDIN

Bilaga

Skrivelse av Ann-Margarethe Livh om behovet av transparenta anvisningar för konkurrensutsättningen för att tydliggöra de verkliga konsekvenserna för personalen och brukarna

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Roger Mogert* och *Tomas Rudin* (båda S) enligt följande.

De senaste händelserna kring avknoppningen i Skarpnäck ställer en del frågor på sin spets där en kommunal hemtjänstchef vill köpa loss delar av hemtjänsten i Skarpnäck samtidigt som hon jobbar kvar. Norra hemtjänstenheten har 200 brukare och omsätter 19 miljoner kronor. I förra veckan beslutade stadsdelsnämnden att låta värdera verksamheten för en eventuell försäljning. Vi är dels oroade för hur den kommunala verksamheten säljs ut och avknoppas och vi är inte minst lika oroade för hur det går till.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av *Stefan Nilsson* och *Sara Pettigrew* (båda MP) enligt följande

Vi föreslår kommunstyrelsen besluta att

1. i huvudsak bifalla skrivelsen
2. också säga följande

Miljöpartiet instämmer i att anvisningarna för konkurrensutsättning behöver ses över. För full valfrihet för brukarna är det t ex viktigt att det finns också kommunala alternativ.

Stadsledningskontoret framhåller att en kommunikationsplan alltid ska upprättas för hur brukare, anställda och de fackliga organisationerna ska hållas informerade, och att denna plan ska säkerställa att berörda parter känner till viktiga förutsättningar och konsekvenser. Ändå kommer nya exempel på att brukare eller personal förbisets i olika grad vid upphandlingar och konkurrensutsättningar. Det finns därför goda skäl att granska och komplettera anvis-

ningarna för konkurrensutsättning utifrån ett tydligt personal- och brukarperspektiv, såsom föreslås i skrivelsen.

Transparens och värnandet om meddelarfrihet kan inte heller nog understrykas, som ett led i att säkerställa god kvalitet i verksamheterna oavsett om de är kommunala eller drivs på entreprenad.

Reservation anfördes av *Ann-Margarethe Livh* (V) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen besluta att

1. Skrivelse från Ann-Margarethe Livh (V) om ”Behovet av transparenta anvisningar för konkurrensutsättningen för att tydliggöra de verkliga konsekvenserna för personalen och brukarna bifalles.
2. Därutöver vill jag framföra följande.

Det minsta som den borgerliga majoriteten kan göra är att stå för sin politik, som inte oväntat leder till kraftigt försämrade anställningsvillkor. Att göra en risk- och sårbarhetsanalys som redovisas för anställda och brukare före beslut om att sätta upp en verksamhet på aktivitetsplanen skulle bidra till ett mer transparent beslutsunderlag än vad som finns idag.

I en risk- och sårbarhetsanalys kan viktiga uppgifter som förekomsten av kollektivavtal i olika branscher redovisas liksom en värdering av risken för försämrad personalkontinuitet till följd av en upphandling. Då kan också klargöras om det blir verksamhetsövergång eller outsourcing, som i fallet med stadens telefonister som inte fick jobb hos den nya utföraren.

Som framgår i stadsledningskontorets svar kan försämrade villkor vid verksamhetsövergång träda i kraft när kollektivavtal löpt ut eller ersatts med nytt kollektivavtal. Klart försämrade arbetsvillkor har blivit följden när städtjänster upphandlats till lägsta pris. Städare som i många år städat våra lokaler har fått sänkt lön och förlorat avtalsförsäkring, tjänstepension etc.

Information till brukare och anställda när upphandlingsprocessen väl har inletts begränsas kraftigt av sekretessen. Vår erfarenhet är att brukarna inte får någon grundlig information förrän efter att nämnden har beslutat om förfrågningsunderlag. Den dialog som finns idag är inte på långa vägar tillräcklig. Vårt förslag om en risk- och sårbarhetsanalys hade ändå hjälpt upp läget något. Vi beklagar att majoriteten inte ens vill tillmötesgå detta rimliga krav.

Särskilt uttalande gjordes av *Karin Wanngård* och *Olle Burell* (båda S) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (S) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Ann-Margarethe Livh (V) föreslår i en skrivelse den 31 mars 2010 att kommunstyrelsen ger stadsledningskontoret i uppdrag att se över anvisningarna för konkurrensutsättning och komplettera dem med krav på en risk- och sårbarhetsanalys utifrån såväl ett personal- som brukarperspektiv.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 10 maj 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret delar uppfattningen att det är viktigt med en grundlig analys inför beslut om upphandling och konkurrensutsättning av verksamhet. Kontoret ser denna analys som en obestridlig del i nämndernas arbete med konkurrensutsättning, exempelvis i arbete och beslut om aktivitetsplan samt vid beredningen av beslutsärendet för respektive upphandling.

Skrivelsen tar upp att konsekvenser för medarbetarna inte varit kända sedan tidigare. Två viktiga åtgärder för att förebygga detta är att vara tydlig med vilka arbetsrättsliga regler som gäller vid övergång av verksamhet samt att försäkra sig om att information och överväganden kommuniceras med brukare, medarbetare och fackliga organisationer inför beslut och i samband med genomförande.

Medarbetarnas villkor vid övergång av verksamhet

Medarbetarnas villkor vid verksamhetsövergång regleras i arbetsrättslig lagstiftning såsom medbestämmandelagen (MBL) och lagen om anställningsskydd (LAS). Personalstrategiska avdelningen på stadsledningskontoret redogör för dessa bestämmelser i Cirkulär 4b-07 och det bör därför inte vara några otydligheter i vad som händer med medarbetarnas anställningsvillkor vid en verksamhetsövergång. Huvudregeln är att en arbetstagares rättigheter och skyldigheter enligt anställningsavtalet automatiskt övergår till förvärvaren av verksamheten. Den nya arbetsgivaren är bunden av samma anställningsvillkor som gällde enligt överlåtarens kollektivavtal och detta gäller tills kollektivavtalets giltighetstid har löpt ut eller ett nytt kollektivavtal har börjat gälla. Enligt MBL 28§ är den nya arbetsgivaren skyldig att under ett år från övergången tillämpa anställningsvillkoren i det kollektivavtal som då gällde för den tidigare arbetsgivaren. Det nya kollektivavtalet, med de enligt skrivelsen försämrade villkoren, kan med andra ord inte träda ikraft förrän tidigast ett år efter övergången.

Dialog och medbestämmande i upphandlingsprocessen

Delar av förankrings och medbestämmandeprocessen är lagstyrd. Medbestämmandelagens förhandlingsskyldighet innebär att staden (förvaltningen) är skyldig att förhandla med de arbetstagarorganisationer som staden har kollektivavtal med. I Cirkulär 4a-07 konstateras att förhandling ska ske vid beslut om verksamhets-/aktivitetsplan samt vid beslut om att konkurrensutsätta en viss verksamhet. Dessutom föreligger förhandlingsskyldighet under delar av upphandlingsprocessen som vid beslut om förfrågningsunderlag och tilldelningsbeslut. I anvisningarna till konkurrenspolicy lyfts även den icke lagstyrda kommunikationen fram. Genom att upprätta och arbeta efter en kommunikationsplan som beskriver hur brukare, anställda och de fackliga organisationerna ska hållas informerade säkerställs att berörda parter känner till viktiga förutsättningar och konsekvenser. Under stora delar av upphandlingsprocessen råder sekretess vilket tydliggörs i framtagandet av en kommunikationsplan.

Anvisningarna betonar dock att berörda parter under hela processen ska informeras så mycket som lagstiftningen tillåter.

Obligatorisk risk- och sårbarhetsanalys

Stadsledningskontoret gör bedömningen att det inte är nödvändigt att komplettera anvisningarna till policys för upphandling och konkurrensutsättning med krav på en risk- och sårbarhetsanalys.

Vikten av ett grundligt förarbete inför upphandlingar är något som lyfts fram i anvisningarna och konsekvenserna av konkurrensutsättning bör komma fram i beredning, analys och förhandlingar inför nämndens beslut redan idag. En nyckelfråga är istället att genom involvering av brukare, medarbetare och fackliga organisationer, i den utsträckning lagstiftningen tillåter, tillse att de förutsättningar som gäller vid verksamhetsövergång är kommunicerade och tydliggjorda för alla berörda parter.

Avslutningsvis vill stadsledningskontoret tillägga att enligt kontorets uppgifter har, i det ärende som tas som exempel i skrivelsen, inga klagomål avseende försämrade villkor framkommit i kontakter mellan förvaltningen och aktuella parter inför och under upphandlingsprocessen.

Stadsledningskontoret föreslår att skrivelsen besvaras med vad som sagts i detta tjänsteutlåtande.